Edukacja Etyczna 18/2021 ISSN 2083-8972

Katarzyna Lisowska

Krótka recenzja książki *Duchowe życie zwierząt* autorstwa Petera Wohlebena

Erudycja Wohlebena, autora książki *Duchowe życie zwierząt*, oraz jego wnikliwa obserwacja życia zwierząt zmierza ku ukazaniu, że istoty te posiadają rozwinięte predyspozycje psychiczne, są zdolne do przeżywania uczyć wyższych: miłości, smutku i żałoby, wchodzą w intymne związki z partnerami. Świat zwierząt rządzi się swoimi regułami, jest uporządkowany, a w niektórych aspektach lepiej zorganizowany niż świat ludzki.

W interpretacji Wohlebena człowiek nie jest panem tego świata, ale jedną z wielu istot, zamieszkujących Ziemię, z których każda ma równe prawo do życia i niebycia krzywdzonym. Badacz ukazuje życie zwierząt jako świat rządzony nie tylko instynktami, ale również czułością, współpracą i grupową solidarnością. Jest to również świat przepełniony cierpieniem, walką o przetrwanie i lękiem przed śmiercią. Jest to więc świat mający znamiona ludzkiego. Jesteśmy sobie bliscy w trudach przetrwania i egzystencji, bliscy w emocjach: negatywnych i pozytywnych. Jesteśmy zdolni zarówno do czułości jak i do zabijania.

Świat zwierząt uporządkowany jest przez wartości, ma hierarchię i bogactwo relacji. Przedstawienie tak subtelnej i bogatej jego wizji jest warte podkreślenia oraz świadczy o tym, że książka domaga się uważnego przeczytania. Wohleben zaznacza, że nie jesteśmy jedynymi istotami, które ten świat zamieszkują i decydują o jego bogactwie. Jesteśmy często jego wyzyskiwaczami i kolonizatorami, instrumentalnie i przedmiotowo traktującymi inne stworzenia.

Świadome i spełnione życie bywa w różnym stopniu udziałem zarówno ludzi jak i zwierząt - autor tej książki nie ma co do tego wątpliwości. Matce zwierzęcej równie bliska jest troska o swoje potomstwo jak matce ludzkiej, a swoim zaangażowaniem w opiekę bardzo często zwierzę przewyższa pod tym względem niektórych ludzi. Obserwacja relacji zachodzących w świecie zwierząt może nas wzruszać podobnie jak ludzka miłość, a czasami nawet bardziej uwzględniając subtelność i delikatność relacji. Macierzyństwo zwierząt jest również pełne poświęcenia i bezwarunkowej miłości. O tym wszystkim pisze Wohleben, dopominając się szacunku do istot zwierzęcych. Nie są one bezmyślne, nie są egoistyczne.

To istoty społecznie rozwinięte, zdolne do współpracy i poświęcenia. Dla wielu ludzi te tezy mogą być dyskusyjne, ale nie dla Wohlebena, który obserwując wnikliwie życie zwierząt jest wręcz przekonany o ich duchowości. Tak, duchowość nie jest sferą zarezerwowaną wyłącznie dla człowieka. To właśnie w tym tkwi poznawcza wartość i etyczne przesłanie książki *Duchowe życie zwierząt*.